

και αἱ γυναῖκες νὰ μάθωσι νὰ παλαιώσι κατὰ τῶν προσκομμάτων και τῶν δοκιμασιῶν. Ὁ ἀγῶν εἶναι οὐσιώδης ὅρος τῆς νίκης.

Ἡ πτωχεία εἶναι μία τῶν δοκιμασιῶν, ἃς ὑφίσταται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ ἀγωνιζόμενος κατὰ τῆς πτωχείας εἶναι πάντοτε ἰσχυρότερος και ἐπιδειξιώτερος τοῦ μένοντος ἐκτὸς τῆς μάχης, τοῦ κεκρυμμένου ὀπισθεν τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἐπιτηδείων, και περιοριζομένου εἰς τὸ νὰ φυλάττη μόνον τὰς ζωτροφίας.

Οἱ λόγιοι εὐρίσκουσι τὴν πτωχείαν ἀνεκτὴν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν στέρησιν τῆς τροφῆς τῆς διανοίας. Τὰ πλούτη βαρέως πιέζουσι τὴν διάνοιαν.

Αἱ ἀποτυχία ὡσαύτως χρησιμεύουσιν ὡς σχολεῖον τοῦ βίου. Εἶναι δὲ πλάνη νὰ νομίζη τις ὅτι οἱ ἄνθρωποι διδάσκονται μόνον διὰ τῆς ἐπιτυχίας. Ἡ καλλίστη πείρα ἀποκτάται διὰ τῆς ἀναμνήσεως τῶν σφαλμάτων, ἅτινα διεπράξαμεν ἐν ταῖς σχέσεσιν ἡμῶν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἐν τῇ συνήθει ἀναστροφῇ τοῦ βίου. Τὰ παραγγέλματα, ἡ σπουδὴ, αἱ συμβουλαί, τὰ παραδείγματα δὲν διδάσκουσι ὅσον μία ἀποτυχία.

Ὁ Λακορδαῖρος εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων ἱεροκλήκων ἀπέκτησε φήμην μετὰ ἐπανειλημμένας ἀποτυχίας, ὡσαύτως ὁ Κόβδεν, ὁ Γράχαμ, ὁ Δισραῆλης ὡς ῥήτορες ἐπιφανεῖς. Κατὰ τὰς πρώτας αὐτῶν ἀγορεύσεις ἀπέτυχον ἐντελῶς.

Ἐνίοτε ἡ ἀποτυχία ἔχει ἀποτέλεσμα τὸ νὰ σρέψῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνθρώπου περὶ ἕτερον ἔργον, ὅπου δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ. Παράδειγμα παρέχουσιν ὁ Βοαλώ, ὁ Φοντενέλλος, ὁ Βολταῖρος, ὁ Μοντέσκιος, ὁ Βένθαμ, οἵτινες ἐντελῶς ἀπέτυχον εἰς τὸ πρῶτον αὐτῶν σάδιον, τὸ δικηγορικόν.

Ὁ βίος μεγίστων τινῶν ἀνδρῶν εἶναι διηνεκές παράδειγμα ἀγῶνων κατὰ τῶν προσκομμάτων. Ὁ Δάντης ἔγραψε τὸ κάλλιστον ἔργον του ἐν τῇ πενίᾳ και τῇ ἐξορίᾳ. Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του κατεδιώχθη ὑπὸ ἀντιπάλων φθονερῶν, μὴ δυναμένων νὰ συμπαθῆσωσι πρὸς αὐτὸν οὐδὲ νὰ νοήσωσι τὰ ἔργα του. Ὁ Τάσσος ὑπῆρξεν ὡσαύτως θύμα διαβολῆς και ἀδιακόπου καταδιώξεως.

Ἡ ἐπιστήμη ἔχει ὡσαύτως τοὺς μάρτυράς της. Ὁμιλήσαμεν ἀλλαχοῦ περὶ τοῦ Βάκωνος, τοῦ Γαλιλαίου. Ὁ Βαλὺ ὁ μέγας Γάλλος ἀστρονόμος, ὁ Λαβοαζιέρος ὁ μέγας χημικὸς ἐκατατομήθησαν κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν. Ὅτε ὁ Λαβοαζιέρος καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ δήμου ἐζήτησεν ἀναβολὴν ἡμερῶν τινῶν, ὅπως πεισθῇ κάλλιον περὶ τοῦ ἀποτελέσματος πειραμάτων, ἅτινα ἔκαμεν ἐν τῇ φυλακῇ, τὸ δικαστήριον ἀπέριψε τὴν αἴτησιν, διότι εἶπεν εἰς τῶν δικαστῶν, «ἡ δημοκρατία δὲν ἔχει ἀνάγκην φιλοσόφων». Ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Πρίστλεϋ ὁ πατὴρ τῆς νεωτέρας χημείας εἶδε τὴν βιβλιοθήκην του και τὴν οἰκίαν πυρ-

πολουμένην ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν, «κάτω οἱ φιλόσοφοι!» και ἔφυγεν ἐκ τῆς πατρίδος του, ὅπως βιώσῃ ἐν τῇ ξένῃ.

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ παθήματα, αἱ δυσκολίαι και οἱ κίνδυνοι τῶν περιηγητῶν και τῶν θαλασσοπόρων, τὰς ὁποίας κατεχόμενοι ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ ὑπερνικῶσι, πάντες γινώσκουσι.

Πολλοὶ γενναῖοι ἄνθρωποι ἐπωφελήθησαν τῆς φυλακίσεως αὐτῶν ὅπως ἐκτελέσωσιν ἔργα μεγάλης ἀξίας και σπουδαιότητος. Ἐν τῇ ἀπομονώσει ἀναπτύσσεται ἄριστα ἡ ἐπιθυμία τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ὁ Βοῆτιος, ὁ Γρότε, ὁ Βουχανάν, ὁ Σίλβιος Πέλλικος εἶναι παραδείγματα τοιαύτης γενναίουψυχίας και ἐργασίας ἐν μέσῳ τῆς συμφορᾶς και τοῦ καταναγκαστικοῦ περιορισμοῦ.

Τὸ παράδειγμα ὡσαύτως ὠραίου θανάτου δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν παρευρεθέντα μάρτυρα αὐτοῦ, ὡς και τὸ παράδειγμα λαμπροῦ βίου δύναται νὰ εὕρῃ μιμητάς. Αἱ μεγάλαι πράξεις δὲν ἀποθνήσκουσι μετὰ τῶν διαπραξάντων αὐτάς, ἀλλ' ἐπιζῶσι και γεννῶσιν ὁμοίας. Διὸ δύναται τις νὰ εἶπῃ περὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ὅτι ὁ βίος αὐτῶν ἄρχεται μετὰ θάνατον.

Ὁ Μίλτων ἔλεγεν ὅτι μόνον ὅστις γινώσκει νὰ ὑποφέρῃ δύναται νὰ πράξῃ μεγάλα ἔργα. Αἱ πράξεις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, αἵτινες ἐμπνεύουσι τὸ καθῆκον, ἐτετέλεσθησαν ἐν μέσῳ τῶν κόπων, τῶν δοκιμασιῶν και τῶν δυσκολιῶν. Ἡγωνίσθησαν οὗτοι κατὰ τοῦ βέουματος και ἐπεραιώθησαν εἰς τὸ παράλιον, ἐξηντλημένοι ἐκ τοῦ κόπου, ἐπάτησαν τὴν γῆν και ἐξέπνευσαν, εὐτυχεῖς ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν λογιζόμενοι, διότι ἐξέπληρωσαν τὸ καθῆκον των!

Συντριβὴ ἐνίοτε καρδίας ἐξεγείρει φύσιν παθητικὴν και ὠθεῖ εἰς τὸν ἐνεργὸν βίον. Τί δύναται νὰ γνωρίζῃ, ἔλεγε σοφός τις, ὁ μὴ ὑποστάξῃ συμφορᾶς.

Ἐπάρχουσι πολλὰ πράγματα ἐν τῷ βίῳ, ἅτινα δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν, πολλὰ μυστήρια, τὰ ὁποῖα βλέπομεν ὡσεὶ δι' ὕλου ἀμαυρᾶς. Ἄλλ' ἂν και δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἔνοιαν ἐκείνης τῆς πείρας, τῆς ἐκ τῶν δοκιμασιῶν, δι' ἧς οἱ ἄριστοι διέρχονται, ὀφείλομεν πάντοτε νὰ πιστεύωμεν εἰς τὸν μέγαν σκοπὸν, πρὸς ὃν ἡ μικρὰ ἡμῶν ἀτομικότης τείνει. Διὸ ὀφείλει νὰ ἐκπληροῖ ἕκαστος τὸ καθῆκόν του ἐν ἧ σφαίρᾳ εὐρέθη. Μόνον τὸ καθῆκον περιέχει ἀλήθειαν· ἄνευ αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει πρᾶξις ἀληθῶς καλή. Τὸ καθῆκον εἶναι τὸ τέλος και ὁ σκοπὸς τῆς εὐγενεστερᾶς ζωῆς. Ἡ συναίσθησις δὲ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος εἶναι ἡ ἀγνωστάτη τῶν ἡδονῶν. A. M.

Πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Χίου (1822) ἤριθμει αὕτη 100,000 κατοίκων· μετὰ τὸν ὄλεθρον ἐκείνον δὲν ἔμειναν ἐν αὐτῇ εἰμὴ 30,000 [40 χιλιάδες ἐσφάγησαν ἢ ἐπωλήθησαν].